

Hungary-Slovakia-Romania-Ukraine ENI Cross-border Cooperation Programme 2014-2020

PARTNERSHIP
WITHOUT BORDERS

**ВІДКРИТІ КОРДОНИ ДЛЯ
ДИКОЇ ФАУНИ В КАРПАТАХ**

Ведмідь
Посібник для...

www.openbordersforbears.com

Співфінансується Європейським Союзом

© WWF-Румунія, ГО РахівЕкоТур, Національний парк Аггтелек, SOS/BirdLife — Контент можна відтворювати лише в некомерційних та освітніх цілях із забезпеченням правильного посилання на джерело.

Бая-Маре, 2021

Координаторка: Олександра Пушкаш, WWF-Румунія

Автори: Олександра Пушкаш, Калін Арделян, Андрій-Тарас Башта, Адам Сабо, Ленка Паулікова

Карти: WWF-Румунія, ГО РахівЕкоТур, Національний парк Аггтелек, SOS/BirdLife

Коректура: Мірадона Крізбай, Олександра Пушкаш, Олександра Вердеш, Сузанна Тимочко, Жофія Сабадош-Лукач, Зузана Лацковичова

Графічний дизайн, верстка та друк: S.C. ELSYLINE S.R.L.

Посібник розроблено в межах проекту «Відкриті кордони для дикої фауни в Карпатах».

Проект реалізовується філією WWF-Румунія в Марамуреші (Румунія) у партнерстві з ГО РахівЕкоТур (Україна), Національним парком Аггтелек (Угорщина) та SOS/BirdLife (Словаччина).

Проект «Відкриті кордони для дикої фауни в Карпатах» стартував 1 жовтня 2019 року та фінансується Програмою транскордонного співробітництва Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна ENI 2014-2020 терміном на 30 місяців. Загальна вартість проекту становить 1 550 871,83 євро, з яких 1 395 784,63 євро — внесок Європейського Союзу.

Матеріал підготовлено за фінансової підтримки Європейського Союзу. Його зміст є виключною відповідальністю WWF-RO і не обов'язково відображає погляди Європейського Союзу.

Вебсайт програми: www.huskroua-cbc.eu.

Заснований у 1961 році, Всесвітній фонд природи WWF є однією з найвпливовіших природоохоронних організацій і має представництва у більш ніж 100 країнах світу. Глобальна місія WWF — зупинити деградацію навколишнього середовища та побудувати майбутнє, в якому люди житимуть у гармонії з природою.

Детальніше на: www.wwf.ua

ЗМІСТ

ВЕДМІДЬ

1. Передмова
2. Про проєкт
3. Роль екологічних коридорів у здоровій екосистемі
4. Великі хижаки
 - 4.1. Ведмідь
 - 4.1.1. Значення
 - 4.1.2. Опис
 - 4.1.3. Поширення
 - 4.1.4. Сліди
 - 4.1.5. Парування та розмноження
 - 4.1.6. Загрози
 - 4.1.7. Зустріч з ведмедем
 - 4.1.8. Полювання та браконьєрство
5. Висновки

ПЕРЕДМОВА

“

Більшість із нас вважає, що немає нічого прекраснішого за життя в усіх його проявах. Здається, це — основний стимул, який спонукає людей захищати природу та залишати її у спадок для наступних поколінь. Але ми повинні також розуміти, що немає нічого важливішого за життя в усіх його проявах. Здатність до виживання та адаптації ґрунтується на цілісності та функціональності екосистем. І так, люди є частиною екосистем, так само як бактерії чи великі хижаки. Усі ми є функціональними частинами цього життєвого механізму на Землі, мета якого — збереження здатності до виживання. Щосекунди живі організми взаємодіють з температурою, вологістю, тиском, хімічними чинниками та всіма абіотичними факторами, а також іншими організмами. Вони відчують і постійно реагують на всі зміни навколишнього середовища. Кожен вид є дзеркалом, а також рецептором змін навколишнього середовища, тому кожен вид є вирішальним для стійкості та адаптації.

Калін Арделін,
експерт напряму “Рідкісні види”, WWF-Румунія

Бурий ведмідь — поширений і найбільший хижак Європи. Історія його стосунків з людьми тривала і дуже різноманітна. Він був важливою тотемною твариною у більшості дохристиянських культів.

У минулому в Карпатах ім'я ведмедя було свого роду табу, тобто його не можна було назвати вголос. Тому тварину називали «вуйко», «великий», «кудлатий», «клишоногий», «господар» тощо. Також його вважали царем звірів, як у південних культурах, наприклад, лева. Люди вірили, що ведмеді їх родичі, тому що можуть ходити на задніх лапах, лазити по деревах, споживати ту саму їжу, що й людина (наприклад, мед), а лапи та пальці у них схожі на людські. Навіть сьогодні в гірських селах люди зазвичай ставляться до цього хижака з великою повагою. Ведмідь вважається не шкідником, як вовк, а корисною і дуже розумною твариною. Як кажуть горяни: «у лісі ведмідь набагато розумніший за звичайну людину». А мисливці стверджують, що собаки гавкають на ведмедя, так само як і на людину, а не на інших тварин.

Андрій-Тарас Башта,
зоолог, експерт ГО "РахівЕкоТур"

Лукаш Голасек

ПРО ПРОЄКТ

У Карпатському регіоні мешкає більше третини загальної кількості великих хижаків з приблизно 12 000 вовків, від 15 до 20 000 ведмедів і 9 500 рисей Європи (не враховуючи Росію). Вважається, що у Центральній та Південно-Східній Європі живе близько 8 000 бурих ведмедів. Цим ссавцям, що охороняються законом і є важливими як для довкілля, так і для культури, загрожує не лише браконьєрство, а й фрагментація та зменшення середовища проживання, викликане хаотичною забудовою та розвитком інфраструктури. Великі хижаки в регіоні часто перетинають державні кордони в пошуках їжі та партнерів, тому важливо зберегти ці великі та складні екосистеми, що слугують шляхами переміщень тварин і пролягають через адміністративні межі.

Охорона природи є важливою не лише для диких видів, а й для місцевих громад, добробут яких залежить від чистого повітря, води, родючого ґрунту та стабільного клімату. Ці екослуги можливі завдяки біорізноманіттю і сталим зв'язкам в екологічній мережі. Підтримка та покращення екологічних зв'язків захищає не лише дику природу, а й всю екосистему, від якої залежить людина.

Партнери проекту з чотирьох країн (WWF Дунайсько-Карпатська програма Румунія – філія Марамуреш, Словацьке орнітологічне товариство SOS/BirdLife, ГО РахівЕкоТур з України, Національний парк Аггтелек з Угорщини) вирушили в динамічну подорож під назвою “Відкриті кордони для дикої фауни в Карпатах” www.openbordersforbears.com, щоб реалізувати проект для забезпечення транскордонного екологічного зв'язку між середовищами існування тварин. Проект, що фінансується Програмою транскордонного співробітництва Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна ENI 2014-2020 (<https://huskroua-cbc.eu>), має на меті покращити екологічну сполученість у чотирьох країнах і підтримати комплексне управління середовищем проживання вовків, ведмедів та рисей.

Цей проєкт є продовженням проєкту WWF-Румунія “Відкриті кордони для ведмедів у румунських та українських Карпатах”, що був реалізований у 2012-14 роках. У його межах створено першу мережу екологічних коридорів у регіоні Мармарош (територія в районі кордону між Румунією та Україною). На відміну від першого проєкту, де ключовим видом був ведмідь, у другому систематичний моніторинг буде проводитися за трьома великими хижакими — ведмедем, вовком і риссю, а виявлення екологічних коридорів буде здійснене також у Словаччині та Угорщині. Великі хижаки знаходяться на вершині трофічної піраміди. Якщо їх популяція підтримується в оптимальній кількості, то й для інших видів тварин буде збережене відповідне якісне середовище існування.

ЗНАЧЕННЯ ЕКОЛОГІЧНИХ КОРИДОРІВ У ЗДОРОВІЙ ЕКОСИСТЕМІ

Мережа екологічних коридорів у Карпатах має бути цілісною системою природних або напівприродних елементів ландшафту для управління, підтримки або відновлення екологічних функцій природних екосистем і як засіб збереження популяцій видів дикої фауни. Водночас вона має забезпечити достатні можливості для сталого використання природних ресурсів.

Процес проєктування мережі екологічних коридорів в межах Карпат ґрунтується на природних потребах великих хижаків та їх середовища існування. Великі хижаки є парасольковими видами, для виживання їм необхідні великі території. Збереження середовища існування великих хижаків забезпечить придатним життєвим середовищем численні види тварин, що живуть поруч з ними, а захист життєздатних популяцій — збереження інших видів. Саме тому під час проєктування регіональних екологічних мереж треба орієнтуватися саме на потреби великих хижаків.

Структурні елементи екологічних коридорів:

 Ключові території: великі території природного або напівприродного середовища існування, які відповідають вимогам для постійного проживання парасолькових видів. Для великих хижаків це, як правило, лісові території. Розмір ключової території не повинен бути меншим, ніж 300 км².

 Сполучні території: низка невеликих ділянок зі сприятливим середовищем, яке дикі тварини використовують під час міграції для пошуку їжі та відпочинку.

 Міграційні коридори: ландшафти різних розмірів, форм і рослинності, які поєднують основні зони та дають змогу видам мігрувати. Ширина коридору не повинна бути меншою, ніж 500 м.

 Критичні зони (вузькі місця): фрагменти коридорів зі значними обмеженнями проникності для цільових видів через концентрацію різних типів бар'єрів (наприклад, огорожа, рілля, автомагістраль тощо).

Типи бар'єрів, що порушують екологічні коридори:

 наземні (автомобільна та залізнична інфраструктура, туристичний комплекс, гірськолижний курорт тощо),

 водні (гідроелектростанції, пороги, дамби, водозбори тощо),

 повітряні (одними з найпоширеніших перешкод для птахів є вітрові електростанції, лінії електропередачі та високі будівлі).

Заходи управління для збереження екологічних коридорів:

- 🐾 Не слід планувати житлову забудову в межах екологічних коридорів;
- 🐾 Не змінювати цільове призначення землі;
- 🐾 Не встановлювати огорожі в екокоридорах;
- 🐾 Не розміщувати сміттеві контейнери в екокоридорах;
- 🐾 Необхідно встановити попереджувальні знаки для водіїв про рух диких тварин через дорогу;
- 🐾 Дорожні огороження повинні забезпечувати легкий і швидкий вихід тварин з дороги;
- 🐾 В межах екокоридору необхідно визначити вільну від полювання зону;
- 🐾 Забезпечити відсутність бездомних собак.
- 🐾 Розвивати зелену інфраструктуру (переходи для диких тварин або екодуки) в екокоридорах.

ПРО ВЕЛИКИХ ХИЖАКІВ

Хижак, у більшості випадків — тварина, що харчується м'ясом. Того, хто полює на інших тварин називають хижакком, а того, на кого полюють — здобиччю.

Рацион тварини визначає, де вона знаходиться у трофічному ланцюгу. Кожен такий ланцюг складається з кількох трофічних рівнів, які зображають роль організму в екосистемі. Найвищі трофічні рівні займають хижаки та всеїдні. Всеїдна тварина, наприклад людина, — це організм, який харчується рослинами та тваринами.

Багато м'ясоїдних тварин отримують енергію та поживні речовини, поїдаючи травоядних, всеїдних та інших м'ясоїдних тварин. Ведмідь, вовк, рись — це хижаки, які займають вершину трофічної піраміди. Але не всі м'ясоїдні тварини є хижаками. Деякі з них, відомі як падальники, харчуються трупами інших тварин.

М'ясоїдні тварини відрізняються за формою і розміром, але вони часто мають схожі риси. Наприклад, більшість з них має гострі зуби, пристосовані для захоплення здобичі та розривання м'яса, а також відносно великий мозок. Хижаки мають однокамерний шлунок і просту травну систему, на відміну від травоядних, які зазвичай мають шлунок з кількома камерами та складнішу травну систему.

Хижаки відіграють важливу роль у підтримці балансу екосистем. Вони обмежують надмірне збільшення популяцій їхньої здобичі. Такі падальники, як гриф, допомагають запобігти поширенню хвороб, поїдаючи рештки тварин.

Великі хижакі відіграють значну роль у природі

Ми тільки починаємо дізнаватися, наскільки позитивно вони впливають на навколишнє середовище. Наприклад, ведмеді відіграють важливу роль в удобренні лісів, перетягуючи туші здобичі та залишаючи слід на своєму шляху. Вживаючи фрукти та горіхи, вони розсіюють насіння. Кожна насінина потрапляє у лісовий ґрунт з невеликою кількістю «добрив», що збільшує виживання проростків. Ще одна користь від ведмедів — вони поїдають падло, а також, як хижакі, підтримують чисельну рівновагу в інших популяціях, наприклад, оленів.

Великі хижакі є хорошим індикатором. Щоб вижити, ведмеді, вовки та рисі потребують значних територій. Збереження середовища їх існування приносить користь багатьом іншим видам, включаючи людей. Якщо екосистеми у відповідному стані та здатні підтримувати популяції великих хижаків, то вони також достатньо здорові, щоб забезпечувати людей численними екосистемними послугами.

Ведмеді та вовки протягом тривалого часу зачаровували людей по всьому світу. Вони полонили людську уяву і вплетені в канву міфів, легенд та анекдотів. Великі хижакі є частиною людської культури у незліченній кількості проявів — від стародавніх церемоній і міфів до плюшевих ведмедиків та різноманітних іграшок. У наступних розділах ви можете більше дізнатися про ведмедя.

ВЕДМІДЬ

(Ursus Arctos)

ЗНАЧЕННЯ

Бурий, як лісові хаші та великий, як скеля — ведмідь є звичним мешканцем лісу, як і будь-яке дерево, гриб чи птах. Це не просто наша забаганка стверджувати, що ліс «повноцінний», коли по ньому бродять ведмеді — це підтверджує наука. Ведмеді знаходяться на вершині харчового ланцюга (трофічної піраміди), тому їм потрібні різноманітні джерела їжі. Їм також потрібно достатньо простору для пересування. Коли в лісі багато ведмедів, це означає, що їжі вистає — ліс багатий і процвітає.

ОПИС

Бурий ведмідь у минулому на території Європи був широко розповсюдженим видом, але за останні століття ситуація різко змінилася і він повністю зник у багатьох країнах континенту.

Згідно зі звітом МСОП, наразі в Європі (крім Росії) проживає майже від 15 до 20 000 бурих ведмедів (План дій щодо збереження бурого ведмедя у Європі, 1999 рік). З них близько 6 000 мешкають у лісах Румунії, де середня щільність становить близько 8 ведмедів на 100 км². Ведмідь має чудовий слух, він може чути голос людини приблизно за 300 м і звук затвору камери — приблизно за 50 м.

Але нюх є найсильнішою зброєю ведмедя. Він відіграє значну роль для захисту та нападу, та є інструментом спілкування з навколишнім світом, значно більше, ніж зір чи слух. Здається, що ведмідь має найбільш розвинений нюх з-поміж хижаків, що допомагає йому знайти пару, виявити присутність людини, інших ведмедів, дитинчат та джерела їжі.

Ведмідь здатний відчути сліди присутності людини навіть через 40 годин.

Траву і бруньки ведмеді вживають в їжу переважно навесні або на початку літа. Влітку і на початку осені тварина їсть гриби та фрукти (малина, ожина, чорниця, яблука, сливи, груші). Пізньої осені, а також взимку ведмеді їдять жолуді та букові горіхи. Комахи, особливо перетинчастокрилі (мурахи, бджоли, оси), можуть бути важливим джерелом їжі, особливо завдяки білкам, які вони містять.

Ведмедям, як і всім ссавцям, необхідно підтримувати постійну **температуру** тіла. Хутро виконує функцію дуже хорошого утеплювача, особливо взимку. Його низька **світловідбивна здатність** сприяє накопиченню тепла від сонця.

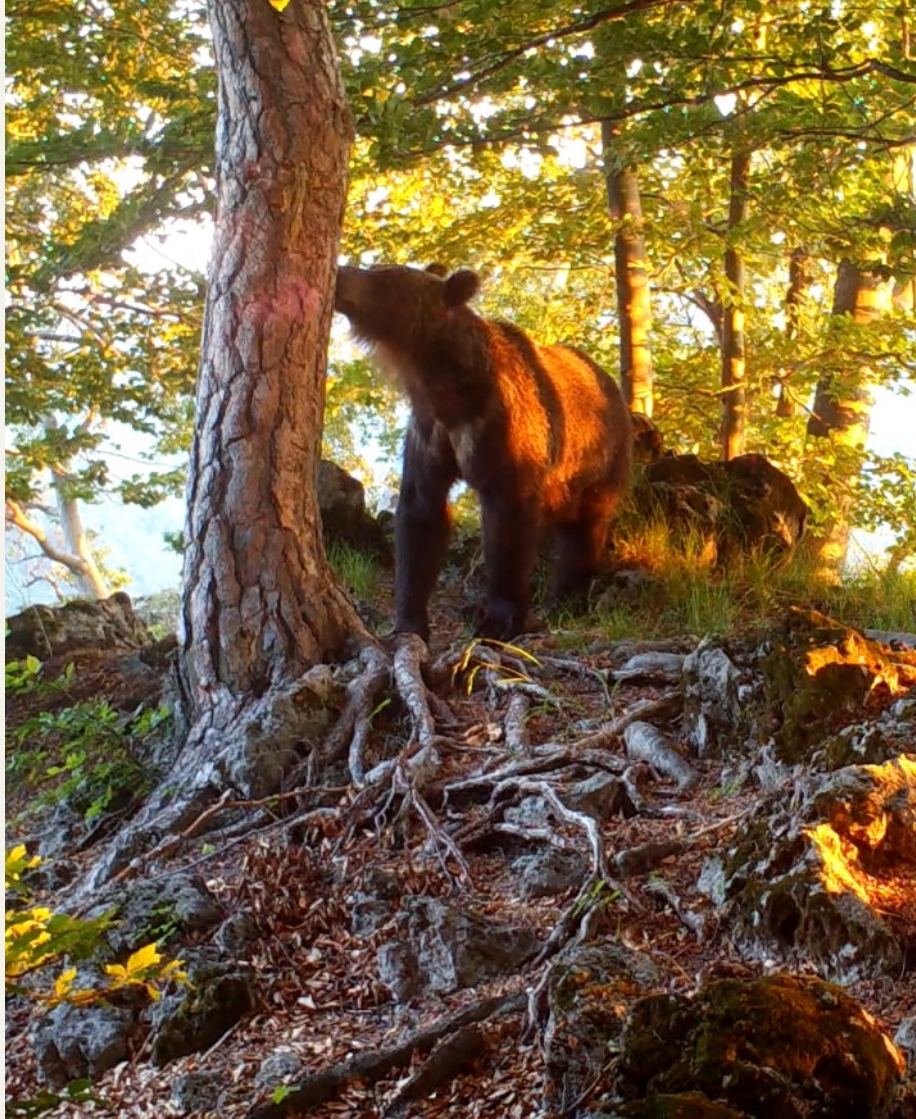
Наприкінці осені, накопичивши достатньо жирової тканини для зимового сну, ведмеді зазвичай залягають у барліг. Зимовий сон може тривати від 2 до 6 місяців. Лігво зазвичай викопують у землі або влаштовують у природних порожнинах, під деревами чи у скелях.

Деякі ведмеді можуть залишатися активними цілий рік, якщо знаходять достатньо їжі. Така поведінка також може бути зумовлена наявністю штучних місць годівлі. Тривалість сну прямо пропорційна кількості жиру, накопиченого восени, і обернено пропорційна кількості їжі, доступної взимку.

Зимовий сон насправді є пристосуванням до нестачі їжі в цю пору року, за допомогою якого тварина використовує накопичену енергію у вигляді жиру. Він можливий, якщо залишатися якомога нерухомим, оскільки надмірний рух означає додаткове споживання енергії.

Важливо знати, що якщо ми турбуємо ведмедя взимку, ми змушуємо його втрачати енергію, яку він може відновити лише живленням.

Цей символічний вид має чому нас навчити. Наприклад тому, як ведмедиця може “вимкнути” свою травну та видільну системи, і все одно народжувати та вигодовувати дитинчат. Зазвичай кістки у ссавців, що були тривалий час неактивними втрачають кальцій і стають слабкими. То як ведмедям вдається спати декілька місяців поспіль, а потім вийти з лігва з міцними кістками? Люди вивчають ведмедів, щоб поглибити свої знання про все: від остеопорозу і захворювань нирок до збереження органів для далеких космічних подорожей.

ІНДИВІДУАЛЬНА ТЕРИТОРІЯ

Бурий ведмідь живе уздовж усього Карпатського хребта, у великих і густих лісах, віддаючи перевагу тихим безлюдним місцевостям. Основні потреби для виживання бурих ведмедів пов'язані з можливостями харчування, відпочинку, спарювання та розселення, отже — з наявністю сприятливих оселищ та коридорів, що забезпечують їх сполученість.

Ведмідь є видом, що залежить від території, а це означає, що він використовує певні середовища для пошуку їжі, розмноження або відпочинку — цей простір є його індивідуальною територією. Індивідуальна територія самця може перетинатися з кількома ареалами самок. Згідно з науковими дослідженнями, проведеними в Карпатах та даним WWF, індивідуальна територія середнього розміру в одного ведмедя становить від 50 до 630 км². Це величезна територія, і ведмедям вона потрібна для виживання. Наприклад, уявіть собі, що в Будапешті (столиця Угорщини) проживає майже 1,8 мільйона людей на території площею близько 525 км². Такий простір можуть доволі щільно заселити лише 10-40 ведмедів.

СЛІДИ

Сліди ведмедя відрізняються від слідів інших тварин і, якщо вони чіткі, то помилитися неможливо. Ведмідь ступає майже як людина — на всю лапу. Лапи використовуються для ходьби, бігу, лазіння, плавання, полювання, годування, копання та захисту.

Лапи ведмедя майже плоскі, задні ширші від передніх, з 5 пальцями. Кігті вигнуті, не втягуються, на задніх лапах коротші, на передніх — довші.

Слід передньої лапи має вигляд овальної широкої подушечки з п'ятьма пальцями. Як правило, на сліді видно довгі кігті. Сліди задньої лапи мають додаткову круглу подушечку (п'ятку) на задньому краї та можуть нагадувати слід людини. Ширина подушечки сліду передньої лапи коливається від +/-8 см для 1-річного ведмежати до +/-18 см для дорослої особини. Довжина сліду задньої лапи коливається від 12 см (дитинчата в перший рік) до 30 см (доросла особина).

ПАРУВАННЯ ТА РОЗМНОЖЕННЯ

Перших дитинчат самка народжує у віці 4-6 років. Парування відбувається раз на 2 роки, з травня до червня. Термін вагітності триває 6-8 тижнів, після чого самка народжує від 1 до 4 ведмежат.

Дитинчата народжуються у барлозі під час зимового сну в січні-лютому. Це ще одна стратегія адаптації виду до суворих умов існування.

Оскільки грудне вигодовування ведмежат відбувається в той час, коли сама самка не може харчуватися, природа компенсувала це іншою здатністю до адаптації — дуже малим розміром новонароджених, близько 0,5 кг. Проте, завдяки поживному молоку матері-ведмедиці, ростуть вони дуже швидко, збільшуючись у масі до 70 г на добу.

Репродуктивний цикл самки відновлюється після того, як її дитинчата стають самостійними, тобто приблизно на другому році життя.

Після того як мати покине 1,5-2 річних дитинчат, вони змушені піклуватися про себе самі. У цьому віці вони є уразливими через брак життєвого досвіду. Наприклад, ведмежата можуть заходити у небезпечні для них райони, освоєні людиною території, вівчарні та сміттєзвалища, де часто стають жертвами нападів собак, автомобільних чи залізничних аварій.

ЗАГРОЗИ

Зростаюче навантаження на ліси — основне середовище проживання бурого ведмедя — становить загрозу для цього виду. Втрата або фрагментація оселища через розвиток транспортної, міської або сільської інфраструктури без урахування ризиків втрати біорізноманіття (гірськолижні траси, розбудова міст та ін.) є основною загрозою для ведмедів.

Внаслідок господарювання людини та соціально-економічного розвитку регіону, середовища проживання ведмедів дедалі більше зазнають руйнувань, знищення або фрагментації.

ЗУСТРІЧ З ВЕДМЕДЕМ

Словацький фотограф-натураліст Лукаш Голасек несподівано зустрів ведмедицю та її двох дитинчат на вершині однієї з гір Мала Фатра. Це сталося прохолодного ранку на початку жовтня, коли шлюбний сезон благородних оленів тільки добігав кінця. Над долиною шияли чорні хмари, затяжний дощ змінювався швидкими зливами — ідеальні умови для непомітного пересування лісом. Найбільше натураліст сподівався сфотографувати благородних оленів. Але зустріч з ведмедем також була бажаною для нього, особливо після того, як у багнюці на стежці він іноді бачив його сліди.

Ця зустріч стала несподіванкою для обох. Лукаш сидів на скелі, на крутому схилі, дивився на ліс. Почувши голос благородного оленя, він рушив до нього. Та як тільки зійшов зі скелі, то боковим зором помітив рух зліва. Спершу подумав, що це олень, але потім побачив три носи, що стирчать з-за пенька, і зрозумів, хто це — лише за 20 м від нього була ведмедиця з двома дитинчатами. Оскільки його не помітили, він швидко сховався за найближчим деревом і підготував фотоапарат. Здивована мати вже почала ставати на задні лапи, щоб подивитися, що відбувається. Коли вона зрозуміла, що поруч з нею стоїть людина, то кілька разів вдарила повалений пень перед собою, перестрибнула і побігла до Лукаша. Він спритно відскочив убік і витягнув ведмежий спрей, аж тут ведмедиця відвернулася і попрямувала назад до своїх дитинчат. На деякий час вона зупинилася, і саме тоді Лукаш встиг навести на неї камеру. Але це було помилкою. Тварина відчула загрозу, повернулася і знову побігла на Лукаша. На щастя, це також було лише попередженням з її боку. Ведмедиця вдруге повернулася до своїх дитинчат. Зустріч відбулася без фізичного контакту чи використання ведмежого спрею.

Лукаш був радий, що йому не довелося використовувати спрей, оскільки він раніше спостерігав і фотографував цю ведмедицю. Її звук Репешанка, як те місце, де вона проводить найбільше часу. Про кількесекундну зустріч, сповнену адреналіну, йому нагадує це зображення.

Поводження з ведмедем:

Зазвичай ведмідь уникає зустрічі з людиною. Прямі зустрічі, як правило, є випадковими, як це було в історії Лукаша. Ми можемо уникнути зустрічі з ведмедем у різні способи:

- 🐻 не ходити лісом рано вранці та пізно ввечері;
- 🐻 поводитись обережно та спостерігати за тим, що відбувається навколо;
- 🐻 уникати чагарників та диких хашів;
- 🐻 пересуватися великими групами людей, час від часу видавати звуки; використовувати туристичні дзвіночки, які дозволять ведмедям чути вас та уникати випадкової, раптової зустрічі.

Якщо ви все-таки зустріли ведмедя, спостерігайте за його поведінкою. Не дивіться йому в очі, повільно рухайтесь назад і залиште для нього відкритий шлях для відходу. Якщо ведмідь нападає, це завжди захисна дія — він не вважає людей їжею. Такий напад можна успішно зупинити за допомогою ведмежого спрею. У разі фізичного контакту з ведмедем ляжте на живіт, захистіть голову і шию. Не бийтеся з ведмедем, почекайте, поки він піде.

Якщо зустрінете ведмедя

Ведмідь нападає на людину лише у ситуації, коли він відчуває загрозу своєму життю: ви наблизились до ведмежат, раптова зустріч, яку ні ви, ні ведмідь не могли передбачити. Ведмідь також може захищати свою здобич, сховану десь поруч.

Якщо ви помітили ведмедя і він теж помітив вас, тоді просто необхідно негайно і спокійно піти в протилежну сторону, щоб показати, що ви не маєте наміру нападати чи забирати його здобич. Зазвичай ведмідь намагається зробити те ж саме. Якщо з будь-якої причини ведмідь наближається до вас, рекомендується відвернути його увагу, кинувши на землю свою річ (куртку, рюкзак). Тварина зацікавиться об'єктом та обнюхуватиме його, і це дасть вам час на відступ.

ПОЛЮВАННЯ ТА БРАКОНЬЕРСТВО

У Європі ведмеді суворо охороняються і тому не є об'єктом трофейного полювання. Однак, деякі європейські країни зі стабільним рівнем популяції запровадили схеми видалення небажаних особин, щоб запобігти конфліктам між людьми та ведмедями чи втратам худоби (якщо немає іншого варіанту). Але цей інструмент управління видом є предметом постійного обговорення природоохоронців, мисливців і тої частини суспільства, яке вважає ведмедя загрозою для життя. Залишається відкрите питання: чи можуть популяції великих хижаків, обмежені територією і ресурсами, регулюватися природним шляхом, чи люди повинні активно втручатися, щоб зменшити кількість ведмедів? Але щоб отримати відповідь, необхідно постійно проводити дослідження.

На чисельність популяції ведмедя в Українських Карпатах має вплив і браконьєрство. Його причини дуже різноманітні: одних ведмедів вбивають заради м'яса, інших — заради трофеїв. Існують випадки, коли ведмедів сприймають як загрозу для людей або худоби, тому незаконно вбивають. Дитинчат іноді утримують як домашніх тварин.

ВИСНОВКИ

Тепер ми знаємо, для чого необхідно забезпечувати сполученість у дикій природі. Одного лише створення заповідних територій недостатньо для збереження диких тварин. Зведена людиною інфраструктура, така як дороги, автомагістралі чи населені пункти, розбивають природні середовища проживання тварин на менші ізольовані частини, що перешкоджає їх переміщенню між місцями годування, спарювання та поширення. Великі хижакі потребують для життя величезних територій — від сотень до тисяч квадратних кілометрів. Відтак методологію визначення екологічних коридорів та забезпечення їх успішного функціонування, необхідно запровадити в регіональному масштабі. Це є основною метою проекту «Відкриті кордони для дикої фауни в Карпатах».

Екологічні зв'язки мають дві мети — відновлення та збереження. Очевидно, що друга є більш бажаною з точки зору витрат і ефективності. Заради здорових і стійких популяцій диких тварин ми постійно маємо думати “на крок наперед” — зберігати замість відновлювати.

Hungary-Slovakia-Romania-Ukraine

ENI Cross-border Cooperation Programme

2014-2020

Посібник розроблено в межах проєкту «Відкриті кордони для дикої фауни в Карпатах». Проєкт реалізовується філією WWF-Румунія в Марамуреші (Румунія) у партнерстві з ГО РахівЕкоТур (Україна), Національним парком Аггтелек (Угорщина) та SOS/BirdLife (Словаччина).

Проєкт «Відкриті кордони для дикої фауни в Карпатах» стартував 1 жовтня 2019 року та фінансується Програмою транскордонного співробітництва Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна ENI 2014-2020 терміном на 30 місяців. Загальна вартість проєкту становить 1 550 871,83 євро, з яких 1 395 784,63 євро — внесок Європейського Союзу.

Цей матеріал створений за фінансової підтримки Європейського Союзу. Його зміст є виключною відповідальністю WWF-Румунія та не обов'язково зображає погляди Європейського Союзу.

Вебсайт програми: www.huskroua-cbc.eu

Співфінансується Європейським Союзом